

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 25 Juli 1909. N°. 1647.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.50 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangegoten door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f .12 per regel.

„Gebroekene bakken“.

Want mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, die springader des levenden waters, hebben zij verlaten, om zich zelven bakken uit te bouwen, gebroekene bakken, die geen water houden.

Jeremia 2 : 13.

In tal van streken is het water hoogst ongelijk verdeeld. Er zal hier een streek zijn, waar het water van allen kant uit de bronnen opspringt of van de bergen nederdrukt, maar een halve dagreis verder zult ge een dorre, woeste plek vinden, waar geen stroompje, hoe ondiep ook, den bodem doorsnijdt. Wie daar dan toch moet leven, houdt zich een steenen bak uit, en vangt er in op, wat er van regen in op te vangen is. En zoo drinkt dan de één uit de springader van het levende bronwater, de ander uit zijn steenen bak.

Is er nu van verhuizing sprake, dan trekt wel, wie bakwater dronk, naar de streek, die van het springen der bronnen ruischt, maar nooit zal wie bij de springader leven kan, vandaar verhuizen naar 't waterloos oord.

En toch, wat in 't aardse niemand doet, dat doet de mensch geestelijk keer op keer. De fontein, de bron, de springader is het beeld dat heel de Schrift door geestelijk op God wordt overgebracht. En nu zegt de Heere zelf bij Jeremia, dat zijn volk twee boosheden heeft begaan. De eerste dat het, verkoren om bij de Fontein des levens te wonen, Hem, die springader des levens, verlaten heeft. En de andere, dat het toen zichzelf genoegzaam wilde zijn, en zich toen eigengemaakte bakken uithieuw, waaruit het zou drinken.

Een toelief die schoon leek, maar jammerlijk uitkwam. Immers, zegt de Heere, die bakken, die het zichzelf uithieuw, hadden scheuren; ze waren wat wij zouden noemen lek op den bodem. Vandaar dat 't water er telkens uit wegliep, en de van Jehovah afgedoolde vruchteloos lessching zocht voor zijn dorst.

Zoo stond 't toen, en zoo staat 't nog steeds tegenover elkander.

Wie trouw bij God en zijn Woord bleef, kon alle eeuwen door jubelen: „Bij, Heere, in de Fontein des levens, in uw licht zien wij 't licht!“ Van hen zong de psalmist: „Steekt hen de heete middagzon in 't moerbedal, Gij zijt hun bron en stort op hen een milden regen.“ En in hun naam roemt de profeet in God als „die Springader des levenden waters.“ En aller dorst wordt geleest.

Maar steeds bleef den kinderen der menschen het afdoelen lief. De diepe afhankelijkheid verdroot. Men zou zelf raad schaffen. Zelf in eigen nood voorzien. In eigengemaakte bakken zou men het vereischte water opsmelten. En zoo doolde men, eer men zelf er de gevolgen van doorzag, ver van de Fontein zijns levens af.

En wat dan alleen nog weer naar den levenden God terugvoerde, was de bittere ervaring, dat in die eigengemaakte bakken het water niet staan bleef, dat het door een scheur in den bodem wegsijpelde, en dat men met zijn brandenden dorst ten leste te staan kwam voor de lekke, leeggelopen bak. In ons eigen land is het in de vorige eeuw niet anders gegaan.

Van de belijdenis der vaderen reeds goeddeels vervreemd, poogde men dan ten minste eerst nog Supernaturalist te blijven. De mystiek liet men wel glippen, maar aan de wonderen hield men nog vast. Maar het vrome volk vond in zulk een prediking geen voedsel meer, en trok zich terug, en eer een halve eeuw voorbij was gegaan, zag ieder de onhoudbaarheid van dat Supernaturalisme in. Het bleek een gebroken bak te zijn, en het kon den ziele dorst niet lesschen.

Dat voelden de dusgenaamde Groningers, en zij zouden toen een nieuwen bak uithouwen. Er sprak bij hen meer gevoel. Ze waren meer wijzegeerig aangelegd. De wonderen poogden ze natuurlijk te verklaren. Van de geloofsmysteriën hielden ook zij zich verre. Maar dit hadden ze, dat ze den persoon van Jezus weer naar voren trokken, niet als verzoener van schuld, maar als ons afbrengende van onze zonden. En toch nog geen kwart eeuw ging hun eerste opgang door. Al spoedig begon ook in deze gebroken bak het water af te loopen; en nauwelijks begon het Modernisme op te komen, of het was met de veelsins nobele en goedbedoelde Groningers gedaan.

Machtig was toen een oogenblik de opgang van de Modernen. Niet lang meer, of in alle groote steden en in het grootste deel van 't platteland stonden hun bezielde tolken op den kansel. Dat was het nu! De ware religie was nu gevonden.

Van de Schrift af, van de wonderen af, van de mysteriën af. Niels dan de stille verheffing van het hart naar het ongekend Eeuwige. En nu eerst zou de orthodoxie, eens en voor altoos, overwonnen zijn. Bezieling schitterde. Vrome toon werd aangeslagen. En het scheen of 't vat op 't volk kreeg. — Maar hoe men zich droogt! 't Liep alles uit op één bittere teleurstelling. De kerken predikten men al spoedig leeg. In steeds kleiner kring trok het bezielde modernisme zich terug. Van kansel na kansel verdwenen zijn tolken. En eer een kwart eeuw was voorbijgegaan, eindigde ook dit eerst zoo geestdriftig pogen in een hopeloos geestelijk bankroet.

En, wonder boven wonder, wat onder dit alles weer in kracht groeide, weer vat op de harten kreeg, en weer gaandeweg won, het was de aloude orthodoxie.

Het trok zich weer al om den Christus saam, om den Christus als God geopenbaard in 't vleesch.

Juist daar hadden de Groningers en Modernen zich tegen aangekant, en dat was hun verlaten van de springader des levenden waters. De Groningers hadden in een Ariaanschen Jezus heil gezocht, de modernen in den trefelijken Rabbi van Nazareth, en aan die aanranding van de eere van Gods lieven Zoon bezweken ze bij.

En nu kwam het oude geloof weer op. Het geloof in het ondoorgrondelijk mysterie van de Vleeschwording van 't Woord en van de rechtvaardiging door het geloof in zijn Kruisverdienste.

Uit God moet 't ons komen, niet door onze eigen verzinning, maar door Christus en door Hem alleen. Uit de Fontein des levens, die in God Drieëenig is, kan alleen door Christus het levende water ons toevloeden. Zoo alleen was de openbaring volmaakt, zuiver, eene voor alle eeuwen. God zelf zich aan ons openbarende in den Zoon des menschen.

En nu mocht er niets nieuws bij. In een worsteling van drie eeuwen, had de Kerk van Christus eenmaal haar belijdenis van den Verlosser vastgezet. Die belijdenis, eenmaal vastgezet, had de eeuwen verduurd. En die belijdenis kwam nu terug. Gelijkt ze achtien eeuwen lang de zielen vertroost had, zoo leschte ze den dorst der zoekende zielen opnieuw. De toegang tot de springader des levenden waters was teruggevonden. En met iets van de oude kracht hernam de aloude orthodoxie haar loop.

Alle eigengemaakte waterbakken waren reeds na een kwart eeuw ondoeltreffend gebleken. Ze lekten leeg, er ze recht toonen konden, wat ze beloofd hadden. Maar de aloude orthodoxe belijdenis van den Christus als Zoon Gods en Zoon des menschen, hoe ook teruggedrongen, drong weer met kracht naar voren, en wat achtien eeuwen lang de zoekende ziel bevredigd had, bleek ook nu nog alleen machtig zijn, om den brandenden dorst onzer eeuw te lesschen.

En dit niet, omdat haar tolken bezielde, krachtiger, uitstekender waren, maar omdat hier van alle maken van eigen gebroken bakken werd afgezien en er slechts één aandrift was, om terug te keeren tot de springader des levenden waters, gelijk die uitvloeide in den Christus Gods.

Dit is de proef op de som.

Gedurig poogt men voor wat God ons schonk, een waarheid van eigen maaksel in ste te geven, maar 't zijn al bloemen in het gras des velds, dat heden bloeit, om morgen te verwelken. Het houdt geen stand. Het heeft geen duur. En eer een spanne des tijds er over is weggegaan, zinkt 't in een bezwijkt. Het zijn al te gader lekke, gescheurde, gebroken bakken, die vanzelf leeg loopen.

En daartegenover staat de van God in Christus, door zijn Woord, geopenbaarde Scheiding, die, als een rots te midden der schuimende baren, onwrikbaar stand houdt, eeuw na eeuw de zielen verkwikt, en hoe ook verlaten, in 't eind altoos weer wordt opgezocht, en altoos opnieuw blijkt de kracht ter redding van zondaren te beditten.

Om God en God alleen is het de dorstende ziel te doen, en die springader des levens nadert ge niet dan door en in den Christus, en den Christus kent ge niet in zuiverheid dan uit zijn Woord. Door het Woord tot den Christus, en door den Christus tot God! Zoo alleen bereikt ge het zalig oogenblik, dat ook u de levende wateren uit de Fontein des Levens besproeien in het verborgene uwer ziel.

Maar speel dan ook niet langer met het Heilige. Zoo telkens ontmoet ge er nog, die wel de oude waarheid willen, maar toch

zoo, dat ze er iets op afdingen of er iets van eigen maaksel bij doen, en juist dit doet hun ziel zoo vaak verwilten in het dorre. Godzelf noemt het een „boosheid“. Dit spelen met zijn heilige waarheid. Wapen dan uw ziel, dat die boosheid ook bij u niet insluipde.

Wat God u in zijn lieven Zoon door zijn Woord openbaarde, wat de Kerk van Christus alle eeuwen door beleeft, en wat nu reeds achtien eeuwen achtereen de zoekende ziel vertroost, verkwikt en geheiligd heeft, dat moet ook uw volmondige belijdenis zijn.

Weg alle gebroken bakken van eigen vinding, om alleen de springader des levenden waters te zoeken! Aldus luidt de roepstem, die ook thans weer van Gods wege onder alle zoekende ziel uitgaat.

Vereenigingsleven.

VRIJE UNIVERSITEIT.

Het zal niemand verwonderen, dat het verslag van de Vrije Universiteit ditmaal aanvangt met een woord van rouw en van droefheid. Immers kan het niet anders, of het heergaan van Prof. P. Biesterveld, den zoo beminden en uitnemenden hoogleraar, werpt over het verslag van den arbeid der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag een donkere schaduw.

„Droefheid“ — zoo luidt het in het verslag terecht — „is het verlies van den hoogleraar P. Biesterveld voor onze hoogeschool. Droefheid, niet alleen omdat haar in hem een door zijn karakter, bij zijn afdiening en studenten goed gewaardeerde persoonlijkheid door den dood ontviel, maar ook, gelijk door den Rector bij zijn graf werd gezegd, een hoogleraar, welke de hem toevertrouwd studie, die der afdienende vakken en van het Nieuwe Testament, gedurende zijn zesjarig professoraat tot een hoogte had weten op te voeren, welke zij, vóór zijn komst, nog niet hadden bereikt.

„Dit verlies, en de groote smart, die den hooggeacht en geliefden hoogleraar, medestichter van onze Vereeniging en van hare Universiteit, Prof. Dr. F. L. Rutgers een maand vroeger in het sterven van zijne, voor onze begripen steeds zoo warm bezielde, voortreffelijke echtgenootes trof, is ook voor ons de donkere schaduw over 1908.“

Geluklijk heeft echter de rubriek personalia over 1908 niet alleen van droefheid te vermelden, maar kan ook, en in ruime mate zelfs, gewaagd worden van verblijdende gebeurtenissen, van eere en voorrechten, te beurt gevallen aan mannen, die aan de Vrije Universiteit verbonden zijn.

De benoeming van den stichter bij uitnemendheid der Universiteit tot Minister van Staat en die van Prof. Geesink tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, mogen al even dankbaar herdacht worden als de eere, welke van de zijde der hoogeschool te Princeton (U. S. A.) te beurt viel aan Prof. Bayne, die in het laatste gedeelte van 1908 naar Ginds mocht gaan om er de jaarlijkse Sionlezingen te houden. Bovendien is het gelukkig herstel van Prof. Geesink uit een ernstige ziekte een oorzaak van groote blijdschap voor hem en allen die zijn arbeid waardeeren.

Naast de personalia valt de aandacht als van zelf in de eerste plaats op den toestand van de medische faculteit. Wat het verslag erover zegt, moge tot dankbaarheid stemmen en moedgevend zijn, voldaanheid kan het allerminst wekken. Immers, wel neemt de belangstelling in de nieuwe faculteit voortdurend toe, maar daar tegenover staat, dat de inkomsten, die voldoende zijn om de tegenwoordige uitgaven te dekken, van dien aard zijn, dat wanneer er een tweede benoeming zou moeten geschieden, het tegenwoordig baig saldo in een zeer groot tekort zou veranderen. Dat wil met andere woorden zeggen, dat de financiële toestand niet zoo is, dat vooralsnog besluten kan worden, tot de benoeming van een tweede hoogleraar over te gaan.

Het is van haate te hopen, dat de toeneming van de belangstelling in deze zaak niet alleen moge aanhouden, maar een zooveel hooger graad moge bereiken, dat in het volgend jaarverslag een meer verblijdende mededeeling kan gedaan worden. Want immers wordt in het christelijk volksleven haast niets zoo waardevol gevoeld als het gemis van medische hulp van doctoren, die naar christelijke beginselen oordeelen, en wier christendom niet los staat naast hun wetenschappelijke kennis, voor zoover toeminst zij, die als belijders van den Christus aan een openbare Universiteit gekomen zijn, hun belijdenis niet hebben prijsgegeven.

Overbodig mag het den ook zeker niet gescht worden, steeds weer er op aan te dringen, dat men de gaven voor de medische faculteit der Vrije Universiteit aanhoudend en al milder en milder late vloeien.

Officiële Berichten.

De classis 's-Hertogenbosch heeft in hare vergadering van 21 Juli 1909 praeparatoir onderzoek met algemeene stemmen beroepbaar verklaard in de Geref. Kerk den heer A. Tuijthof, theol. cand. te Vrijhoeven-Kapel, N.-Brabant.

Namens de classis:

A. BRUMMELEKAMP, scriba.

De classis 's-Gravenhage heeft in hare vergadering van 15 Juli praeparatoir geëxamineerd den heer J. Krüger van 's-Gravenhage en hem met algemeene stemmen vergund te staan naar de Bediening des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken.

Op last der classis:

Dr. F. W. GROSHOEDE, h. t. act.

De classis Middelburg heeft in hare vergadering van 14 Juli den heer H. S. Bouma, candidaat in de H. Dogel, praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten om te staan naar het ambt van Dienaar des Woords in de Geref. Kerken.

In naam der classis:

J. J. KOOPMANS, praeses.
B. B. VAN DEN HOORN, scriba.

Centrale Pastorale Conferentie.

De Centrale Pastorale Conferentie zal D.V. in het laatste van September op nader te bepalen datum te Zwolle gehouden worden.

Referaten zullen leveren Ds. Rudolph van Leiden over: „Hoe kan „de Kerk“, in 't bijzonder de Geref. Kerken, komen tot meerdere invloed, volgens hun roeping van Godswege, op het leven en werken van de Overheid en het volk“; Ds. Datema van Delfshaven over: „Wat hebben de opzieners en leden der kerken te doen tot versterking van haar inwendige kracht in werkelijk verzoeken en waken voor de kudde en al de schapen“; de heer H. Huisman van Appingedam over: „Wat hebben de kerken en alle geloovigen te doen tot opwekking van het geestelijk leven in deren tijd“.

Kort Verslag van de Vergadering der Classis Utrecht, gehouden 9 Juni 1909.

1. Opening der vergadering namens de roepende kerk door Ds. Fernhout. Gelesen Ps. 122 en 123. Gebed.

2. Door de broeders Ds. Verhoef en onderling De Vries worden de credentialen onderzocht en in orde bevonden. Nadat de vergadering is geconstitueerd, worden voor 't moderamen aangehouden de broeders Ds. Brouwer als praeses en Ds. Wisse als assessor en scriba.

3. De voorgelezen notulen der vorige vergadering worden goedgekeurd en getekend.

4. Ingekomen stukken:

a. Een schrijven van de classis Zierikzee, mededeelende een besluit inzake Ds. v. B. als antwoord op een missive van de classis Utrecht. Voor kennisgeving aangenomen, na toelichting door Ds. Breukelaar, den scriba der vorige vergadering.

b. Ter vergadering komen twee broeders van de classis Amersfoort, om met de classis Utrecht, zoo mogelijk, te onderhandelen, om te komen tot oprichting van een provinciaal hulpfonds ter ondersteuning van hulpbehoevende doofstomme kinderen, opdat ze in „Effatha“ worden geplaatst. Nadat zij deze zaak hebben bepleit, worden ze kortelijk door den voorzitter bevestigd, waarna ze de vergadering verlaten. De classis zal schriftelijk hare bezwaren aan Amersfoort mededeelen.

c. Een schrijven van Ds. B. De scriba zal hem namens de classis schriftelijk antwoord zenden.

d. Ds. v. B. zegt dank voor den verleenden steun. Voor kennisgeving aangenomen.

e. Het schrijven van een zuster te J. kon niet behandeld worden.

f. Een brief van broeder R. te Z. Zal geantwoord worden dat zijn schrijven niet voor behandeling vatbaar is.

5. Art. 41 D. K. O. De kerk van M. vraagt een consulent. De kerk van de B. vraagt en ontvangt advies in een censuur-zaak. De kerk van J. vraagt den raad en den steun der classis inzake het beroepen van een Dienaar des Woords. Dit verzoek wordt, wat den financiën stent betreft, niet ingewilligd, en aan deze kerk wordt geadviseerd om zich zoo mogelijk te combineren met een geestelijke kerk. Ook aan de kerk van Z. wordt advies gegeven inzake de opheffing ener publieke censuur. Ds. Buitenhuys gaat voor in dankzegging en gebed. (Pause.)

Br. van Zanten opent de middagvergadering met gebed.

6. Rapporten.

a. Ds. Buitenhuys wordt aangewezen tot consulent voor J. Ds. Fernhout sal consulent zijn van Montfoort. b. Ds. Brouwer brengt rapport uit van de Particuliere Synode, gehouden 2 Juni te Zeist. Naar aanleiding van dit rapport worden de D.D. Buitenhuys en Brouwer en broeder Finkink aangewezen om eens nadere regeling te ontwerpen ter herziening van het quotum voor de bijdrage naar art. 13 D. K. O.

c. Ds. Bouma van Doorn rapporteert over den arbeid te Wijk bij Duurstede op de overeen te komen Zondagen voor te gaan.

7. Als Deputaten ter regeling van den classisalen Zendingdag worden aangewezen D.D. Adriaanse en Verhoef en broeder Jan van Zanten te Zeist. Men uit den wensch, dat deze Zendingdag worde gehouden begin of half Augustus.

8. De collecte en eveneens 't quotum voor verschillende kassen is door de kerken gestort.

9. De vacature-beurten worden als volgt geregeld: te Benschop Ds. van Velzen; te De Bilt Ds. Wisse en Ds. Fershout; te Linschoten Ds. Breukelaar en Ds. Schoek; te Montfoort Ds. Brouwer; te Vliet Ds. Buitenhuys; te IJsselstein Ds. Bouma; te Zuilen Ds. Verhoef en Ds. Klaarhamer; te Wijk bij Duurstede Ds. Buitenhuys, Ds. Breukelaar en Ds. Brouwer.

10. De kerk van Harmelen trekt haar voorstel inzake de vacature-beurten in.

11. Bij de omvraag sprekt de classis de wenschelijkheid uit, dat haar Deputaat voor de

Zending rapporteere van de bijzondere vergaderingen, die gehouden worden door de Deputaten der verschillende medewerkende classen en den kerkeraad van Utrecht.

12. Nadat nog enkele zaken zijn besproken en 't korte persverslag is voorgelezen en goedgekeurd, gaat Ds. van Velzen voor in dankzegging en sluit de voorzitter de vergadering.

Op last der Classis,

Utrecht, 9 Juni 1909. W. VERHOEF Nz.

Buitenland.

N.-Amerika. „De bekeering“ onder het ontleedmes.

Zoo kan men schrijven boven het boek van den Amerikaan Dr. Storbuck, hoogleraar aan de Universiteit van Iowa, dat hij zelf den titel gaf van: „Psychologie van de religie. Proef-onderzoekende studie van het godsdienstig bewustzijn“. Het boek is door een predikant in het Duitsch vertaald en voorzien van een voorrede, waarin betoogd wordt dat het publiek in dit boek een belangrijke studie aangeboden wordt. Tot hertoe hield men de bekeering uitsluitend voor een zaak die met de religie in verband stond; van daar dat alleen de Theologie, de ascetische literatuur, de predikanten en de Godvreesende leken zich met haar bezig hielden.

Nu maakt zich de nuchtere vakwetenschap der psychologie van haar meester en zoekt haar naar de regelen der wetenschap te ontleiden en daardoor te laten verstaan. Het spreekt vanzelf, dat zij daardoor ontsaam is van het geheimzinnige kleed, dat haar tot hertoe omgaf; het aangelegene worden door den Geest Gods, — het komen van een hemelsch leven in den mensch, — is gelijk Storbuck aantoonen wil, een eenvoudige aandoening der ziel, welke door aardse en voor den onderzoeker zeer verklarbare oorzaken wordt teweeggebracht; meestal is zij het gevolg van een geestelijk of zedelijk gebrek, of van beide tegelijk; zij is in elk geval niet te verwachten in een mensch die lichamelijke en geestelijk normaal rijp geworden is.

Zou de wetenschap met datgene wat de Amerikaanse doctor ten beste gaf, iets kunnen uitrichten? Hij meent van wel, want hij beweert „bekeerden“ tot bewijsmateriaal gebruikt te hebben, zoodat hij denkt dat de door hem verkregen resultaten van groote beteekenis zijn.

Daarom betrad hij den steeds meer gebruikelijken weg der enquête; hij liet aan „bekeerden“ de volgende vragen voor:

1. Welke Godsdiensgebruiken neemt gij als kind waar en waren zij u aangenaam of onaangenaam? In welken weg kwamt gij in den toestand om opwekking te zoeken? Gebrekkelijk onderwijs? Slechte gezelschappen? Luster, harstochten en dergelijke? Welke waren de hoofdverzoeken van uw jeugd? Hoe openbaarden zich deze en hoe streefde gij om ze te wederstaan? Hoe zijt gij meegesleept en hebt gij gestreden tegen: a. leugen en andere onreine dingen; b. abnormale lust in spijs of drank; c. het seksuele leven. Welk verband hebt gij waargenomen tusschen dit en uwe zedelijke en Godsdiensgebruiken? d. Traagheid, zelfucht, naïveteit.

2. Welke kracht en welke beweeggrond bracht u er toe, een hooger en beter leven te zoeken? Vrees? Medelijden? Beroep? Conscientiebewustheid? Bewustzijn van zonde? Het voorbeeld van anderen? Invloed van vrienden en bekenden? Verandering van geloofsvertuiging of van idealen? Welke ruste keus? Uitwendige druk? Zucht naar de goedkeuring van anderen? Plichtgevoel? Liefde? Vanzelf zich opdoende ontwakken? Goddelijke invloeden enz.? Welk van deze en andere oorzaken traden bijzonder op den voorgrond?

3. Omstandigheden en ervaringen vóór de bekeering: Een gevoel van gedrukktheid? Benauwdheid, onmacht? Slapeloosheid en gemis aan rust? Zwaarmoedigheid? Verstorning van de gewone levenswijze? Gevoel van hulpeloosheid? Gebrek? Roepen om hulp? Verreemding van God enz.? Hoe lang duurde dit? Was er een streven om zich tegen die overtuiging te verzetten? Hoe openbaarde zich die?

4. Hoe kwam er verlichting? Wordt deze bekeering door vreemde gezichten, klanken of ervaringen? Waarin bestond de ommekeer? Het verbreken van den hoogmoed? Openlijke belijdenis? Het zoeken van de erkenning van anderen? Gevoel van de vergerving Gods? Het plotseling ontwakken tot de kennis der waarheid enz.? Hoe was dat plotseling ontwakken? Kwam de ommekeer door of trots uwe eigene gedachten? Wat was daarvan bovennatuurlijk of wonderbaar?

5. Gevoelen en ervaringen na de crisis. Gevoel van lichamelijke verlichting? Weenen? Lachen? Vreugde? Zorg? Ontgochelheid? Teekenen van Goddelijk welbehagen of misnoegen? Op welke manier gevoeldt gij u anders tegenover menschen, natuur, denkbeelden, God, enz.? Hadt gij onverwilde verwachtingen of teleurstellingen?

6. Welke veranderingen kwamen door uwe bekeering in uw leven? Veranderingen in gezondheid? Motieven? Gedrag? In uw algemeen intellectueel en gevoelsleven? Gingt gij doen aan bijbellessen, kwamt gij tot nadenken, deedt gij daden van zelfopoffering, sonderdet gij u afom te bidden?

7. Kwamt gij terug van uwe eerste ervaring? Duurde dit lang of ging het spoedig weder voorbij? Welke moeilijkheden van vroegere gewoonten, hoogmoed, spot, of tegenstand van anderen, deden zich voor? Hebt gij nog innerlijken strijd? Wil dit zeggen, dat de ommekeer niet volkomen was? Hoe hebt gij deze over-